

Contrada protiv Italije (broj. 4) (predstavka broj 2507/19), 23.5.2024.

Povreda člana 8. EK

Podnosilac predstavke je Bruno Contrada, italijanski državljanin.

Predmet se, između ostalog, odnosi na zakonitost prisluškivanja telefonskih razgovora podnosioca predstavke. Te su mjere određene u sklopu suđenja za ubistvo u koje podnosilac predstavke nije bio direktno uključen.

Gospodin Contrada je bivši viši policijski časnik i zamjenik direktora državne tajne službe ("SISDE"). Nakon krivičnog postupka pokrenutog 1996. godine, pravosnažno je osuđen za podržavanje organizacije mafijaškog tipa. Domaći su sudovi posebno utvrdili da je između 1979. i 1988., u svojstvu policajca, a zatim kao glavni sekretar Anti-Mafia High Commission i zamjenik direktora SISDE-a, sistematski pridonio aktivnostima i postizanju kriminalnih ciljeva organizacije mafijaškog tipa tzv. "Cosa Nostra". Naime, on je određene članove te organizacije opskrbio povjerljivim informacijama o policijskim istragama i operacijama koje se tiču njih kao i drugih članova.

Osuda g. Contradi postala je pravosnažna 8. januara 2008. godine. Događaji povezani s krivičnim

Postupkom protiv podnosioca predstavke je doveo do predmeta Contrada protiv Italije (24.8.1998.), Contrada protiv Italije (br. 2) (br. 7509/08, 11.2.2014.) i Contrada protiv Italije (br. 3) (br. 66655/13, 14.4.2015.).

Pred Evropskim sudom podnosilac predstavke je prigovorio neopravdanom miješanju u njegova prava iz člana 8. i nedostatak djelotvornog sudskog preispitivanja predmetnih mjera koje su mu određene u postupku u kojem nije bio stranka. U vezi s tim tvrdi da je žrtva povrede čl. 6., 8. i 13. Konvencije.

Evropski sud je istakao da italijansko pravo propisuje da stranke u postupku budu odmah obaviještene kada se operacije presretanja završe. Također im treba dopustiti pristup snimkama i transkriptima, zajedno sa svim relevantnim sudskim odlukama, kako bi prema potrebi mogli osporiti njihovu zakonitost i nužnost. Međutim, takva naknadna obavijest o mjeri nije dostavljena pojedincima koji nisu bili stranke u postupku a njihova se komunikacija presretala. Osim ukoliko se ne desi previd ili drugi slučajni događaja, te osobe možda nikada neće saznati da su bile nadzirane.

U ovom slučaju, iako podnosilac predstavke nije bio obaviješten da je njegov telefon prisluškivan, za mjeru je doznao indirektno čitajući nalog za pretres svoje imovine. Međutim, pravno sredstvo nije bilo dostupno osobama koje nisu bile stranke u krivičnom postupku, ali su saznale da su bile pod nadzorom, čime im nije omogućeno da traže sudsku reviziju prisluškivanja telefona. U tom smislu, Evropski sud je prethodno utvrdio da lišavanje pojedinca podvrgnutog nadzoru djelotvorne mogućnosti retroaktivnog osporavanja takve mjere ga lišava važne garancije protiv zloupotrebe.

Evropski sud je zaključio da italijanski zakon ne pruža odgovarajuće i učinkovite garancije protiv zloupotrebe osobama kojima je izrečena mjera prisluškivanja, a koje, budući da nisu osumnjičene ili optužene za sudjelovanje u krivičnom djelu, nisu bile stranke u postupku. Posebno, nije postojala odredba prema kojoj bi se te osobe mogle obratiti sudskom tijelu u cilju učinkovitog preispitivanja zakonitosti i nužnosti mjere i dobivanje odgovarajuće pravne zaštite ukoliko je primjenjiva.

S obzirom na ove nedostatke, Sud je utvrdio da italijanski zakon ne zadovoljava "kvalitet zakona" i ne može održati miješanje „nužnim u demokratskom društvu“. Prema tome, došlo je do povrede člana 8. Konvencije.

Patricolo i ostali protiv Italije (br. 37943/17, 54009/18 i 20655/19), 23.5.2024.

Povreda člana 6. Ek (pristup sudu)

Podnosioci predstavke su četiri italijanska državljanina Mario Patricolo, Milvia Brutti, Marcella Angeloni and Fausto Roda i italijansko društvo s ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Casarileu.

Slučaj se odnosi na odluke o nedopuštenosti koje je donio Kasacioni sud u predmetima podnosilaca predstavki zbog nepoštivanja formalnih zahtjeva koji su izvorno osmišljeni zakonom koji reguliše „papirni“ postupak i prilagođeni sudskim odlukama donesenim u kontekstu dokumenata podnesenih elektronski pred nižim sudovima.

Podnositelji zahtjeva u svakom predmetu izjavili su žalbe na pravna pitanja Kasacionom sudu, koji ih je odbacio kao nedopuštene jer pisarnici tog suda nisu predali obavijest o uručanju odluke na koju su se žalili.

G. Patricolo i gđa Brutti (br. 37943/17) izjavili su žalbu na pravno pitanje u kontekstu građanskog postupak protiv njihovog bivšeg advokata, nakon što je žalbeni sud u Veroni preinačio presudu donesenu u njihovu korist. Odluka Kasacionog suda o nedopuštenosti je donesena 30.11.2016.

Immobiliare Il Castelletto (br. 54009/18) izjavio je žalbu na pravna pitanja u kontekstu izvršnog postupak protiv njega, posebno osporavanje naloga za izvršenje pred Okružnim sudom u Milanu. Kasacioni sud je odbacio žalbu 9.5.2018. zahtjev je odbio.

Žalbeni sud u Bologni 2017. poništio je presudu i proglasio kupoprodajni ugovor kojem su gđa Angeloni i g. Roda (br. 20655/19) bili stranke ništavim. Podnijeli su žalbu na pravna pitanja Kasacionom sudu, koji je odbacio njihovu žalbu 5.10.2018.

Pozivajući se na član 6. stav 1. (pristup sudu), podnosioci predstavke prigovaraju da su odluke Kasacionog suda da se njihove žalbe na pravna pitanja proglašene nedopuštenima predstavljale pretjerani formalizam te da su im neopravdano ograničile pravo na pristup sudu.

Osnovno pitanje u ovom slučaju je da li je Kasacioni sud ograničio suštinsko pravo podnosilaca predstavke na pristup sudu. Svrha zakonskih ograničenja bila je podržavanje načela da pravosnažne presude ne smiju biti podložne žalbi (res judicata) te osiguranje ekspeditivnost postupka. Sud se složio da je to bio legitiman cilj.

Što se tiče predstavki g. Patricola i gđe Brutti, Evropski sud je primijetio da su podnosioci predstavki propustili dostaviti obavijest o dostavi pobijane presude u roku od 20 dana koji je propisan Zakonom o parničnom postupku. Tvrdili su da ova odredba predstavlja pretjerani formalizam. Budući da je obavijest o uručanju pobijane presude bila potrebna da bi Kasacioni sud provjerio usklađenost s načelom res judicata, Evropski sud je smatrao

da je propust podnosioca predstavki da ispoštuju gore navedeni rok doveo do toga da je Kasacioni sud bio onemogućen da procjeni jesu li rokovi za podnošenje žalbe poštovani i, dakle, da odluči o dopuštenosti žalbe, bez potrebe za daljnjim radnjama i bez odgađanja. Stoga je pobijana mjera bila primjerena postizanju legitimnog cilja. S obzirom na ulogu Kasacionog suda Evropski sud je prihvatio da postupak pred Kasacionim sudom može biti formalan, posebno u postupcima kao što je ovaj, gdje je podnosioci predstavke zastupao poseban advokat koji je bio član advokatske komore Vrhovnog suda. Stoga, odluka o odbacivanju tužbe nije spriječila podnosioca predstavke u pristupu sudu. Nije došlo do povrede člana 6. stav 1. Konvencije u predstavci broj 37943/17.

Što se tiče zahtjeva Immobiliare Il Castelletto, Marcella Angelonija i Fausta Rodae, Evropski sud je primijetio da su podnosioci predstavke podnijeli, u gore navedenom roku, papirnu kopiju pobijanih presuda zajedno s obavijesti o uručanju poslanu ovjerenom e-poštom. Međutim, podnosioci predstavke nisu dostavili potvrdu da je papirnati primjerak obavijesti o uručanju bio autentična kopija izvornika. Na osnovu toga Kasacioni sud proglasio je njihovu žalbu nedopuštenom.

Pozivajući se na relevantne zakonske odredbe i sudsku praksu Kasacijskog suda, i napominjući da ih je zastupao poseban advokat, Evropski sud smatra da je zakon bio predvidiv za podnosiocima predstavke. Dok je sud prelazio na elektronski sistem morale su se i štampane kopije ovjerene e-pošte predati u pisarnicu Kasacionog suda, uz ovjeru da se radi o vjerodostojnim prijepisima. To nije bio prevelik teret, a propuštanje da se to učini dovelo je do proceduralnih greški za koje su podnosioci predstavke bili odgovorni kao stranke pred italijanskim sudovima. Međutim, uprkos propustima podnosioca predstavki i suprotno situaciji koju je zapazio Sud u odnos na predstavku broj 37943/17, Kasacioni sud još uvijek je mogao ocijeniti usklađenost s rokovima za podnošenje žalbe u najranijoj fazi postupka. Oslanjajući se također na Smjernice CEPEJ-a o elektronskom arhiviranju i digitalizaciji sudova (CEPEJ (2021)15) te o stajalištima koje je izrazilo Savjetodavno vijeće evropskih sudija (CCJE) o korištenju informacijske tehnologije u pravosuđu, Sud smatra da je u kontekstu prelaska sa papirnog na elektronsko poslovanje, potrebna određena fleksibilnost u prilagodbi uslova koji se primjenjuju na dokumente u elektronskoj formi. U ovim okolnostima, proglašavajući žalbe nedopuštenima, a da podnosiocima predstavke nije data pravična prilika da podnesu potvrdu u kasnijoj fazi prevazišlo je cilj osiguranja pravne sigurnosti i spriječio je podnosioca predstavki da njihov predmet meritorno preispita Kasacioni sud. Prema tome, došlo je do povrede člana 6. stav 1. u zahtjevima br. 54009/18 i 20655/19.

Pietrzak i Bychawska-Siniarska i drugi protiv Poljske (br. 72038/17 i 25237/18), 28.5.2024.

Povreda člana 8. Ek

Predmet se odnosi se na pritužbu pet poljskih državljana na poljsko zakonodavstvo koje dopušta režim tajnog nadzora koji pokriva i operativnu kontrolu i zadržavanje telekomunikacije, poštanske i digitalne komunikacijske podatke („komunikacijski podaci”) za moguću buduću upotrebu od strane relevantnih nacionalnih tijela. Konkretno, tvrdili su da nema pravnog lijeka dostupnog prema domaćem zakonu koji dopušta osobama koje vjeruju da su bile podvrgnute tajnom nadzoru da se žale na tu činjenicu i da ispitati njegovu zakonitost.

Evropski sud je utvrdio da je došlo do tri povrede člana 8. u odnosu na navode u vezi s operativno-kontrolnim režimom, zadržavanjem komunikacijskih podataka za potencijalnu upotrebu relevantnih nacionalnih tijela i režimom tajnog nadzora u okviru antiterorističkog djelovanja.

S obzirom na tajnu prirodu i širok opseg mjera predviđenih poljskim zakonodavstvom i nedostatak djelotvornog preispitivanja kojim bi osobe koje su vjerovala da su bile podvrgnute nadzoru mogle osporiti ovaj navodni nadzor, Sud je smatrao prikladnim ispitati sporno zakonodavstvo in abstracto. Smatrao je da podnosioci predstavke mogu tvrditi da su žrtve kršenja Konvencije, te da postojanje relevantnog zakonodavstva samo po sebi predstavlja uplitanje u njihova prava iz člana 8.

Sud je utvrdio da su svi nedostaci koje je utvrdio u operativno-kontrolnom režimu doveli do zaključak da nacionalno zakonodavstvo nije pružilo dovoljne zaštitne garancije protiv pretjeranog pribjegavanja nadzoru i neopravdanog miješanje u privatni život pojedinaca; nepostojanje takve garancije nije dovoljno uravnotežena trenutnim mehanizmom za sudsku reviziju. Prema mišljenju Suda nacionalni operativno-kontrolni režim, uzet u cjelini, nije bio u skladu s zahtjevima iz člana 8.

Dalje je smatrao da nacionalno zakonodavstvo, prema kojem pružatelji informacionih i komunikacijskih tehnologija ("IKT") moraju zadržati komunikacijske podatke na opšti i neselektivan način, za moguću buduću upotrebu od strane relevantnih nacionalnih tijela, ne može osigurati da miješanje u pravo podnosioca predstavke na poštivanje njihovog privatnog života bude ograničeno na ono što je "nužno u demokratskom društvu".

Konačno, Sud je zaključio da su odredbe o tajnom nadzoru u Zakonu o suzbijanju terorizma također ne zadovoljavaju zahtjeve iz člana 8. Konvencije, ističući, između ostalog, da niti određivanje tajnog nadzora niti njegova primjena u početnom tromjesečnom periodu nisu podvrgnuti preispitivanju neovisnog tijela koje ne uključuje zaposlene u službi koja provodi taj nadzor.